

Binnen de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de brief inzake de Commissievoorstellen om restricties op te leggen aan het gebruik van drie neonicotinoïden (Kamerstuk 27 858, nr. 421). Het betreft een vervolg op het eerdere schriftelijk overleg (Kamerstuk 27 858, nr. 422) vanwege gewenste inhoudelijke verduidelijking en nieuwe ontwikkelingen.

De voorzitter van de commissie,
Kuiken

Griffier van de commissie,
Haveman-Schüssel

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	3
	Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie	4
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	6
	Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie	6
	Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie	7
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie	9
II.	Antwoord / Reactie van de Minister	9

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de beantwoording van de vragen van de commissie over de brief over de Europese Commissievoorstellen om restricties op te leggen aan het gebruik van drie neonicotinoïden. De leden van de VVD-fractie hebben naar aanleiding van dit schriftelijk overleg nog een aantal vragen, omdat de zorgen die de leden hebben over de wetenschappelijke onderbouwing en het ontbreken van alternatieven – waardoor de impact op milieu groter kan zijn – niet weggenomen zijn en een aantal vragen niet beantwoord zijn.

Zo hebben de leden van de VVD-fractie gevraagd wat de Minister vindt van het feit dat het Guidance Document Bijen nog niet is vastgesteld. De Minister heeft zich geschaard naar het oordeel van de European Food Safety Authority (EFSA), maar tegelijkertijd heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) zich kritisch uitgelaten. De Minister geeft aan dat de toelatingshouders in de gelegenheid zijn gesteld om informatie aan te leveren. Kan de Minister aangeven of zij in gesprek is getreden met toelatingshouders en of dit ook op een voldoende manier heeft plaatsgevonden? Welke informatie is aangeleverd en wat is hier mee gedaan? De leden van de VVD-fractie vragen op welke manier getoetst kan worden of alle informatie betrokken is bij de afwegingen nu het uiteindelijke document niet is vastgesteld. Graag ontvangen deze leden een uitgebreide en inhoudelijke reactie.

Onderschrijft de Minister de constatering dat het voorgestelde verbod niet per se in het belang is van het milieu? Kan de Minister uitgebreid ingaan waarom de richting gekozen is tot een verbod waarbij de gevolgen voor het milieu van de alternatieven blijkbaar minder zijn meegewogen? Is de Minister zich bewust van het feit dat het gevolg van dit besluit kan zijn dat de milieudruk de komende jaren zal kunnen toenemen? Welke route en verantwoordelijkheid ziet de Minister voor zich om te zoeken naar alternatieven? Welke alternatieven zijn dat? En welk tijdspad ziet de Minister voor zich?

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd hoe de Minister gaat borgen dat organisaties, zoals in dit geval de EFSA, niet vaker een advies gaan geven op een niet-vastgesteld toetsingskader. De Minister heeft geantwoord dat in de basis stoffen alleen beoordeeld kunnen worden door het wettelijke toetsingskader, maar dat in dit geval het gebruikte toetsingskader de enige mogelijkheid was. Kan de Minister ingaan op de

vraag hoe zij gaat borgen dat dit in de toekomst niet vaker gaat gebeuren? En kan de Minister een uitgebreide beschouwing geven waarom het niet anders kan? Klopt het dat er geen overstemming is bereikt op het concept-kader?

De Minister heeft aangegeven dat het aan de Europese Commissie (EC) is om voorstellen in stemming te brengen. Kan de Minister aangeven waarom zij niet overwogen heeft zich te onthouden van stemming?

De Minister geeft in de beantwoording van het schriftelijk overleg aan dat een van de belangrijkste oorzaken voor de achteruitgang van de bijen de intensieve landbouw, landgebruik en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is. Kan de Minister aangeven waarom een even belangrijke oorzaak, de aanwezigheid van de varroamijt, niet genoemd wordt in haar beantwoording? Kan de Minister in dit verband een uitgebreide reactie geven op de zorgen van een aantal wetenschappers en op de uitzending van Brandpunt Plus (<https://brandpuntplus.kro-ncrv.nl/brandpuntplus/oplossing-bijensterfte/>)?

De Minister geeft aan dat zij gepleit heeft om rekening te houden met hoogwaardige coatings- en zaaitechnieken en met de risico's van alternatieve werkzame stoffen zoals we die in Nederland toepassen. De EC heeft hier geen gehoor aan gegeven. Wat vindt de Minister van deze ontwikkeling dat er weer een halt toe geroepen wordt aan innovatieve technieken (zoals het hoogwaardig coaten van zaden)? Is de Minister voornemens om in navolging van België een derogatie aan te vragen voor het gebruik van neonicotinoïden in die teelten waar de impact het grootst is en er geen alternatieven beschikbaar zijn? Zo nee, waarom niet? Kan de Minister in dat geval ook uitgebreid stil staan bij het ongelijke speelveld dat ontstaat als Nederland deze derogatie niet aanvraagt? Kan de Minister aangeven of het klopt dat er acht lidstaten zijn die een derogatie aangevraagd hebben of zijn dat er inmiddels meer? Zo ja, welke lidstaten zijn dat? Welke lidstaten overwegen om een aanvraag te doen? Is er een trend te zien bij de derogatie aanvraag van lidstaten waar bepaalde gewassen met een grote impact geteeld worden? Zo ja, welke trend en teelten zijn dat?

De Minister blijft op de vlakte met betrekking tot de impactanalyse van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Is er bewust voor gekozen om de economische gevolgen van dit besluit niet te kwantificeren? Zo ja, waarom? Zo nee, is de Minister bereid om eventueel met partijen uit het veld (sector, bedrijfsleven en/of banken) alsnog de economische gevolgen van dit besluit te onderzoeken? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de beantwoording van het eerdere schriftelijk overleg om restricties op te leggen aan het gebruik van drie neonicotinoïden. Hierover hebben deze leden nog nadere vragen.

De leden van de CDA-fractie dringen er bij de Minister op aan om de Kamer inzage te geven in de kosten van het verbod op het buitengebruik, waaronder als zaadcoating, van drie neonicotinoïden (imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam) voor de verschillende teelten waarin dit gebruikt wordt in Nederland. Zijn de mogelijke risico's voor plantgezondheid en exportstatus ten gevolge van dit verbod in beeld? Zo ja, wat zijn deze?

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om een reactie te geven op het bericht dat de Belgische Minister van Landbouw bij de Europese Commissie in uitzondering op het verbod op het buitengebruik van drie neonicotinoïden (imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam) een derogatie aanvraagt voor bepaalde teelten (<http://www.vilt.be/ducarme-gaat-derogatie-aanvragen-voor-gebruik-neonics>). Is de Minister bereid om eveneens een derogatie aan te vragen voor in ieder geval teelten onder voorwaarden waar de impact van een verbod het grootste is, zo vragen deze leden. Is de Minister bereid met de Europese Commissie in gesprek te gaan over een derogatie voor de teelt van pootaardappelen, graszoden, suikerbieten, voederbieten, hop en onbedekte teelt van bloembol- en bloemknolgewassen, zo vragen zij. Zo nee, waarom niet? Zoals het Ctgb stelt is het mogelijk om voorwaarden te stellen aan teelten, gezien het gebruik voor sommige teelten zeer belangrijk is. Het is daarom misschien mogelijk om toch onder voorwaarden een derogatie voor bepaald buitengebruik in sommige teelten te borgen. Is de Minister bereid daarover het gesprek aan te gaan met de Europese Commissie?

De leden van de CDA-fractie hebben nog vragen over het richtsnoer document voor bijen. Dit document is nog niet definitief vastgesteld. Daarom vragen deze leden in hoeverre toelatingshouders van gewasbeschermingsmiddelen al middelen toetsten op basis van dit nog niet definitieve toetsingskader en daarmee of zij wel de gevraagde informatie konden leveren toen zij in de gelegenheid gesteld werden om informatie aan te leveren. Hoeveel tijd is er nog om middelen te toetsen ten behoeve van dit nieuwe toelatingskader en welke tijdsperiode hebben de toelatingshouders gekregen om informatie aan te leveren? Om welke gegevens vraagt het toetsingskader in het richtsnoer voor bijen, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Verwacht de Minister dat er andere gewasbeschermingsmiddelen kunnen voldoen aan het richtsnoer? Worden in het richtsnoer testmethodes beschreven? Zo ja, welke? Klopt het dat het richtsnoer vraagt om gegevens van zeer grote proeflocaties, zo vragen deze leden. Welk formaat proeflocatie acht de Minister redelijk in het richtsnoer? Daarnaast vragen deze leden hoe de Minister kijkt naar de verdere ontwikkeling van het richtsnoer voor bijen en andere nog te ontwikkelen richtsnoeren en hoe deze gebruikt zouden moeten worden.

De leden van de CDA-fractie vragen of de Minister ten behoeve van de ontwikkeling van alternatieven voor het gebruik van de drie neonicotinoïden in het topsectorenbeleid ook extra middelen inzet. Zo ja, heeft dat consequenties voor ander noodzakelijk onderzoek voor de landbouw? Kan de Minister toelichten hoe de systeemaanpak erop gericht is om alternatieven te zoeken voor telers, zo vragen deze leden. Hoe kansrijk acht de Minister het dat er voor het volgende teeltseizoen praktijkklare alternatieven voor handen zijn die generiek toepasbaar zijn? Is de Minister bereid om meer inzet te plegen ten behoeve van alternatieven, zo vragen de leden van de CDA fractie. Welke mogelijkheden ziet de Minister daartoe?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de fractie van GroenLinks hebben met instemming kennisgenomen van de beleidsbrief inzake de Commissievoorstellen om restricties op te leggen aan het gebruik van de drie neonicotinoïden imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam. Deze leden willen nogmaals hun steun uitspreken voor de opstelling van de Minister bij de discussie en stemming over het totaalverbod op het buitengebruik van deze systemisch werkende neonicotinoïden. Dit is goed nieuws voor de bijen en andere insecten.

De leden van de GroenLinks-fractie willen het kabinet nog enkele vragen voorleggen. Kan de Minister inzicht geven in de mate waarin coating van suikerbietenzaad met systemische insecticiden uit kan spoelen naar bodem en water? Wat is het risico dat neonicotinoïden uit zaadcoatings in de bodem achterblijven en vervolgens door andere gewassen worden opgenomen en zo alsnog een risico vormen voor wilde bijen en andere insecten? Is de Minister het met de leden van de fractie van GroenLinks eens dat niet aan het verbod op het buitengebruik van imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam getornd zou moeten worden en dat derogaties onwenselijk zijn? Mogen deze leden ervan uitgaan dat eventuele verzoeken van sectorpartijen voor derogaties afgewezen zullen worden?

De leden van de fractie van GroenLinks zouden graag zien dat nog een stapje verder wordt gegaan in het aan banden leggen van het gebruik van imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam. Het Europese verbod betreft alleen het buitengebruik; het gebruik van deze drie neonicotinoïden in kassen blijft toegestaan. De onlangs gepubliceerde Waterkwaliteitsrapportage 2017 van het Hoogheemraadschap Delfland laat zien dat een groot aantal bestrijdingsmiddelen nog boven de toegestane normen worden aangetroffen bij de waterkwaliteitsonderzoeken. Imidacloprid en thiamethoxam zijn twee van deze stoffen, net als een aantal andere voor bijen en insecten zeer problematische stoffen. Deze leden maken zich zorgen dat het water vervuild raakt via straat en de bodem van kassen. Dit lijkt een reële bedreiging voor het waterleven en mogelijk ook voor bijen die foerageren op bloemen rond de waterlopen. Hoe kijkt de Minister tegen de bevindingen van het Hoogheemraadschap Delfland aan? Is de Minister voornemens in Europees verband te pleiten voor maatregelen om het gebruik van imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam ook in kassen aan banden te leggen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke stappen is zij voornemens te nemen?

Een grote groep wetenschappers, waaronder Nederlandse ecologen en biologen, deed onlangs opnieuw een noodoproep om alle neonicotinoïden te verbieden. De wetenschappers waarschuwen dat deze middelen een grote bijdrage leveren aan de massale teruggang van biodiversiteit wereldwijd. Ze wijzen daarbij op de nuttige ecosysteemdiensten die insecten en andere organismen leveren, zoals bestuiving, plaagonderdrukking en bodemvruchtbaarheid, en het risico dat deze ecosysteemdiensten door het gebruik van neonicotinoïden verder ondermijnd worden.

De leden van de fractie van GroenLinks horen bovendien zorgwekkende geluiden dat imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam in de praktijk vervangen dreigen te worden door andere systemisch werkende neonicotinoïden die zeker zo schadelijk, of zo mogelijk nog schadelijker zijn voor bijen en andere insecten. Kan de Minister dit bevestigen of ontkrachten? Zou het zo kunnen zijn dat we van de regen in de drup belanden? Zo ja, wat is de Minister voornemens hieraan te gaan doen? Is de Minister bereid binnen de Europese Unie (EU) te pleiten voor een bredere analyse van systemisch werkende bestrijdingsmiddelen en hun effecten op bijen, insecten en biodiversiteit in bredere zin? Deze leden pleiten ervoor om verboden middelen, zoals imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam, zoveel mogelijk te vervangen door duurzame methodes voor plagenbestrijding. Zo is voor de bestrijding van bladluis in suikerbieten de biologische methode «Predat» in ontwikkeling. Is de Minister bereid de ontwikkeling, validatie en marktintroductie van dergelijke duurzame bestrijdingsmethodes actief te ondersteunen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke stappen is zij voornemens te zetten?

Toen glyfosaat eind 2017 opnieuw voor vijf jaar werd toegestaan gaf het kabinet aan dat de komende vijf jaar (2017–2022) zou moeten worden gebruikt om te werken aan alternatieven voor glyfosaat. De Kamer heeft meerdere moties aangenomen om het gebruik van glyfosaat versneld aan banden te leggen. Op welke termijn denkt de Minister glyfosaat uit te kunnen faseren? Hoe oordeelt de Minister in dit verband over het pleidooi van de Duitse Minister van Milieu om met een Europese uitfaseringsstrategie voor glyfosaat te komen? Is de Minister bereid samen met Duitsland voorstellen op tafel te leggen voor het in Europees verband uitfaseren van glyfosaat? Welke stappen is de Minister voornemens te zetten om glyfosaat in Nederland versneld uit te faseren?

De leden van de fractie van GroenLinks hebben ook met zorg kennisgenomen van recente berichtgeving over de toelatingsprocedures voor bestrijdingsmiddelen. Zo zou het toelatingssysteem voor gewasbeschermingsmiddelen volgens wetenschappers niet onafhankelijk ingericht zijn en dit zou in het voordeel werken van grote fabrikanten van gewasbeschermingsmiddelen. Deelt de Minister deze zorg? Is de Minister bereid in Europees verband een herziening van de toelatingsprocedure te bepleiten om deze onafhankelijker in te richten? Zou de Minister vooruitlopend daarop de toelatingsprocedure van de Ctgb alvast onder de loep kunnen nemen? De verbeterde toelatingssystematiek die risico's voor bijen beter in kaart brengt en die al gebruikt is door EFSA leidde tot het inzicht dat imidacloprid, thiamethoxam en clothianidin verder ingeperkt zouden moeten worden. Zou de Minister er in Europees verband voor willen pleiten deze nieuwe Bee Guidance ook bij de herbeoordeling en toelating van andere neonicotinoïden en andere systemische insecticiden toe te passen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie zijn nog altijd verheugd over het besluit het gebruik van een drietal neonicotinoïden te beperken. Wat hen betreft hoeft het voorstel van de Europese Commissie en het advies van EFSA geen nadere uitleg. Zij vragen wel of voor verdere toekomstige vraagstukken het Ctgb wel voldoende kan kijken naar gevolgen van stoffen voor de leefomgeving (bodem, water) die menselijke gezondheid niet direct treffen maar wel indirect de leefomgeving schaden. De leden van de SP-fractie verwijzen wat dit betreft ook naar hun inbreng voor het schriftelijk overleg over insectensterfte (2018D32492).

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brieven over restricties aan het gebruik van drie neonicotinoïden. Zij steunen de Minister in het standpunt om zich te scharen achter het Commissievoorstel om de goedkeuring van drie neonicotinoïden verder aan te scherpen.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen een nadere toelichting op het verder met de sector zoeken naar mogelijkheden om alternatieven te ontwikkelen die passen binnen de principes van geïntegreerde gewasbescherming. De Minister spreekt de verwachting uit dat de huidige initiatieven niet op korte termijn leiden tot praktijkklare alternatieven. Op welke manier wil de Minister samen met de sector versnelling brengen in het ontwikkelen en daadwerkelijk op telersniveau toepassen van duurzame alternatieven?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met blijdschap kennisgenomen van de Europese restricties aan het gebruik van de drie neonicotinoïden imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam. Deze leden danken de Minister voor haar steun aan dit voorstel van de Europese Commissie. Het is een stap in de goede richting. Zoals ook professor Goulson van de Universiteit Sussex namens een groep van 233 internationale wetenschappers deze week betoogt in het wetenschappelijk tijdschrift *Science*¹, is wereldwijd dringend actie nodig om het gebruik van neonicotinoïden verder terug te dringen en te voorkomen dat middelen met vergelijkbare schadelijke effecten in de toekomst worden toegelaten. Deze leden vragen de Minister of zij dit pleidooi voor de uitbreiding van het verbod ondersteunt en onderschrijft.

Het gedeeltelijke verbod op drie neonicotinoïden kwam er natuurlijk niet voor niets. Het is immers al jaren bekend dat deze bestrijdingsmiddelen een groot aandeel hebben in de dramatische afname van het aantal insecten. In Nederland alleen al staat 55% van de bijen op de Rode lijst.² Bij recent onderzoek werden in maar liefst 75% van de honingmonsters die wereldwijd werden verzameld en onderzocht, sporen van neonicotinoïden aangetroffen.³ En sporen van neonicotinoïden zijn nu ook gevonden in de wespandief, die vooral larven, poppen, volwassen wespen, bijen, hommels eet.⁴ Zowel in Nederland als in het buitenland staat de biodiversiteit ernstig onder druk vanwege de jarenlange vergiftiging van de natuur. De gedachteloze exportdrang bracht grootschalige monoculturen, met in veel gebieden een ecologische woestijn als gevolg. Zowel bodem als water werden in rap tempo opgeofferd om maar zo lang mogelijk vast te kunnen houden aan op exportgerichte bulkproductie.

Dat kan zo niet langer. De conservatieve reflex van Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO) en Royal Cosun om, ondanks de grote schade aan het milieu, dit verbod aan te vechten is daarom ook betreurenswaardig.⁵ Dat geldt ook voor de oproep tot een uitzonderingspositie vanuit sommige fracties in de Kamer.⁶ De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vertrouwen er op dat de Minister voet bij stuk houdt en haar verantwoordelijkheid neemt in de strijd tegen bestrijdingsmiddelen. Deze leden rekenen er ook op dat de Minister in de meest heldere bewoordingen bezwaar zal maken tegen het verzoek van België om een uitzondering op het Europese verbod.⁷

Deelt de Minister de mening, zoals ook verwoord door professor Goulson⁸, dat nu een verdere beweging nodig is richting werkelijk duurzame landbouwmethoden, gericht op bescherming van biodiversiteit een gezonde bodem? Welke concrete doelstellingen mag de Kamer van de Minister verwachten op dit punt?

¹ <http://science.sciencemag.org/content/360/6392/973.1>

² <http://www.bestuivers.nl/rodelijst>

³ http://science.sciencemag.org/content/358/6359/109?ijkey=a4336f52441ed54a8a49f97da066519d9251b319&keytype2=tf_ipsecsha

⁴ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969718318345>

⁵ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2018/5/LTO-en-Cosun-derogatie-op-verbod-neonicotinoiden-285943E/>

⁶ <http://www.boerenbusiness.nl/artikel/10878651/kamervragen-over-derogatie-neonicotinoiden>

⁷ <http://www.boerenbusiness.nl/artikel/10878555/belgie-vraagt-om-derogatie-neonicotinoiden>

⁸ <http://www.sciencemediacentre.org/expert-reaction-to-eu-ban-on-outdoor-use-of-three-neonicotinoid-pesticides/>

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie wijzen de Minister op de conclusie van een bietenteler in Trouw.⁹ Het Europese verbod geldt voor boeren in alle lidstaten, dus het is niet zo dat Nederlandse boeren worden benadeeld. «Misschien gaat de prijs van suiker dan wel omhoog. Niet elke verandering is een verslechtering, hoor», aldus de bietenteler. Deze leden vragen de Minister of zij deze lezing kan onderschrijven. Een akkerbouwer schrijft in een column in de Boerderij¹⁰ dat de waarschuwingen voor de gevolgen van het verbod voor bietenboeren hem doen denken aan de ophef over het verbod op propachloor in 2000, wat ook werd gezien als het einde van de uienteelt in Nederland. Terwijl vorig jaar een recordareaal aan uien is gezaaid.

Alternatieven zijn al lang voorhanden. Denk aan de biologische en biodynamische boeren die winstgevende bedrijven leiden met oog voor natuur en biodiversiteit. Erkent de Minister dat dit de boeren van de toekomst zijn en dat zij een veel houdbaarder werkwijze hanteren voor de lange termijn, gelet op bodemkwaliteit, schoon water en behoud van ecosysteemdiensten? Zo nee, waarom niet? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie staan voor een gezonde gifvrije landbouw en roepen de Minister nogmaals op om hierin nadrukkelijk de leiding te nemen. Is zij bereid om, bovenop de reeds bestaande inspanningen, het tempo op te voeren en te pleiten voor een totaalverbod op neonicotinoïden, niet alleen voor open teelten, maar ook voor de glastuinbouw? Want ook een verbod op gif in de glastuinbouw is hard nodig.

Het Hoogheemraadschap Delfland moest recent nog concluderen dat de doelen voor 2027 nog verre van binnen handbereik zijn. Nog steeds worden verboden middelen als dichloorvos en carbendazim geloosd in het oppervlaktewater.^{11 12} Erkent de Minister dat dit een hardnekkig probleem is dat zij zich zou moeten aantrekken? Wat is de boodschap van de Minister aan deze telers die zich wel netjes aan de regels houden? Erkent de Minister dat gesprekken niet genoeg zijn om dit probleem op te lossen? Erkent de Minister dat het jarenlang straffeloos gebruiken en lozen van illegale middelen afbreuk doet aan de status van een dergelijk verbod? Zo nee, waarom niet?

Deze berichtgeving past precies in de lijn die we kennen van de glastuinbouw. De zuiveringsplicht van door imidacloprid vervuild afvalwater uit kassen werd massaal genegeerd. De toenmalige Staatssecretaris van Economische Zaken stelde in 2016 dat het gezien de normoverschrijdingen niet anders kon dan dat gebruiksvoorschriften niet werden nageleefd. Kan de Minister bevestigen dat er nog steeds geen sprake is van volledig correcte naleving?

De toenmalige Staatssecretaris van Economische Zaken moest tot zijn spijt concluderen dat de zuiveringsplicht niet heeft gewerkt en er met de sector kennelijk geen fatsoenlijke afspraken te maken zijn. De betreffende bedrijven kregen uitstel tot 2018 om te voldoen aan de zuiveringsplicht. Hoe staat de sector er anno 2018 voor met de installatie van de verplichte zuiveringsinstallaties? Is de Minister bereid om, zoals de toenmalige Staatssecretaris zeer nadrukkelijk in overweging had, met een gebruiksverbod te komen in specifieke gif-hot spots, zoals de glastuinbouwge-

⁹ <https://www.trouw.nl/groen/kan-de-bietenboer-zonder-bijengif-~af4de6fd/>

¹⁰ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Blogs/2018/6/Bietennepnieuws-292323E/>

¹¹ <https://www.ad.nl/westland/nog-steeds-verboden-bestrijdingsmiddelen-in-water-geloosd~a9aa7f25/>

¹² <https://www.ad.nl/westland/plant-en-dier-hebben-het-zwaar-in-vervuild-delflands-water~adfc44cc/>

bieden? Zo nee, welke aanleiding heeft de sector gegeven om hen nogmaals te belonen voor het niet naleven van de regels?

Hoe gaat de Minister voorkomen dat dergelijke scenario's zich zullen herhalen bij de open teelten waar men binnenkort geen gebruik meer mag maken van imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam? Welke garanties kan de Minister geven dat het verbod ook daadwerkelijk zal worden nageleefd? Hoe gaat de Minister voorkomen dat het ook hier jarenlang gaat duren voordat we ook maar enigszins in de buurt komen van correcte naleving?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

In verschillende teelten, zoals die van vollegrondsgroenten, zullen door het wegvallen van de zaadcoatings vaker volveldsbespuitingen nodig zijn. Tegelijkertijd gaan er nieuwe certificeringseisen voor het keurmerk Milieukeur gelden. De leden van de SGP-fractie horen graag hoe de Minister dit beoordeelt. Is de veronderstelling juist dat het voor telers op deze manier heel lastig wordt om aan de eisen van Milieukeur te voldoen? Hoe waardeert de Minister dat?

Het verbod op de toepassing van neonicotinoïden in open teelten heeft grote gevolgen voor verschillende teelten, waaronder die van suikerbieten en poot aardappelen. Dat heeft al zijn weerslag in 2019. De Minister heeft eerder aangegeven dat er diverse initiatieven lopen om alternatieven te ontwikkelen die passen binnen de principes van geïntegreerde gewasbescherming, dat zij deze initiatieven ondersteunt, maar ook dat deze initiatieven op korte termijn niet al zullen leiden tot praktijkklare alternatieven. Kortom, zonder andere oplossingen worden telers in een lastig parket gebracht en zullen ze wellicht noodgedwongen naar middelen grijpen die onderaan de streep mogelijk negatievere milieueffecten hebben dan neonicotinoïden. De leden van de SGP-fractie lezen dat de Minister bereid is met de sector verder te zoeken naar mogelijkheden. Deze leden ontvangen graag een nadere duiding hiervan. Welke oplossingsrichtingen heeft de Minister voor ogen? Is het haar streven om voor de korte termijn, dus in ieder geval voor 2019, het gewasbeschermingsbeleid zo vorm te geven dat voor telers een werkbare situatie ontstaat en zij niet gedwongen zijn om middelen te gebruiken die minder effectief zijn en die onderaan de streep negatievere effecten hebben dan neonicotinoïden? Wanneer komt hier duidelijkheid over?

De Minister heeft eerder aangegeven dat via het topsectorenbeleid praktijkonderzoek naar alternatieven ondersteund kan worden. Het budget voor praktijkonderzoek is echter beperkt, zodat regelmatig voorstellen afgewezen moeten worden. Sterker nog, zelfs voorstellen van de bietensector voor onderzoek naar het ontwikkelen van alternatieven voor neonicotinoïden zijn in het verleden afgewezen. Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat er daadwerkelijk meer praktijkonderzoek naar alternatieven voor de inzet van neonicotinoïden gedaan kan worden?

II. Antwoord / Reactie van de Minister